Somaliland Voter Registration Law: *This bill was passed by the House of Representatives on 11 March 2007. The House of Elders passed the bill on 14 May 2007 but made one amendment on a narrow majority of 27 for and 26 against that under Article 7, a voter can only cast a vote at the polling station where he is registerted. The bill will become law when the President signs it.*
(Somalilandlaw.com)

JAMHUURIYADDA SOMALILAND

GOLAHA WAKIILLADA

XEERKA DIIWAAN-GELINTA COD-BIXIYEYAASHA

XEER LAMBAR   2007

GOLAHA WAKIILADU :-

Markuu tix-geliyay: **Qodobbada 40aad** iyo **83**(1) iyo **111aad (2)** ee Dastuurka oo tilmaamaaya in "Mas'uuliyiinta sare ee Qaranka lagu doorto doorasho guud oo toos ah iyo cod-bixin qarsoodi ah oo xor ah.

Markuu arkay: Qodobka 22(2) Dastuurka oo xaqiijinaaya xuquuqda uu muwaaddinku u leeyahay in la doorto waxna uu doorto, **Qodobka 8(1)** oo tilmaamaaya xaqa sinnaanta muwaaddiniinta, iyo **Qodobka 9(1)** oo qeexaaya nidaamka siyaasadeed ee dalka oo ah mid ku salaysan habka Xisbiyada badan oo Dimoqraaddi ah.

Markay u muuqatay: in **ay** lagama maarmaan tahay in la abuuro jawi suurto gelinaaya in si hufan loo qabto doorashoyinka uu dastuurku tilmaamay islmarkaana ay muhiim tahay in la xaqiijiyo in muwaaddiniintu ay ka faa'iidaystaan xuquuqaha aasaasiga ah ee uu Dastuurku siiyay ee kor ku xusan;

Markuu arkay: in ay muhiim tahay in laga faa'iidaysto waayo-aragnimadii laga dhaxlay doorashooyinkii kala duwanaa ee ay soo martay Ummadda Somaliland, taasoo muujinaysa in loo baahan yahay in la adkeeyo nidaamka sharci ee suurtogelinaaya in muwaaddiniintu ay codkooda dhiibtaan islamarkaana la tir-tiro in ay dhacdo in lagu noq-noqdo codbixinta taasoo sharci-darro ah;

Markuu xaqiiqsaday: in habka ugu wanaagsan ee lagu sixi karo nidaamka doorashadu uu yahay in la abuuro nidaam lagu diiwaan-gelinaayo dhammaan cod-bixiyeyaasha taasoo sahlaysa in cod-bixiyeyaashu ay si sahlan codkooda u dhiibtaan maalinta doorashada;

WUXUU SOO SAARAY:

XEERKA DIIWAAN-GELINTA COD-BIXIYEYAASHA

CUTUBKA KOOWAAD
Qodobka 1aad

Macnaha Eraybixinta

1. **Diiwaanka :**	waxa loola jeedaa diwaanka lagu qoro magacyada cod-bixiyayaasha ee goob-doorasho kasta.
2. **Diiwaanka Guud** :	waxa loola jeedaa diiwaanka dhexe ee la dhigo xarunta komishanka doorashooyinka kaasoo lagu kaydiyo dhammaan magacyada cod-bixiyeyaasha qaranka Somaliland
3.**Cod-bixiye** :	waxaa loola jeedaa muwaadin kasta oo xaq u leh in uu wax doorto, lana doorto islamarkaana gaadhay da'da cod-bixinta.
4. **Muwaaddin** :	waxaa loola jeedaa qof kasta oo buuxiyay shuruudaha uu tilmaamayo xeerka jinsiyaddu xeer Lm. 22/2002.

5.**Diiwaanka Gobolka Ama Degmada**: waxaa loola jeedaa diiwaanka heer gobol ama degmo

6. **Kaadhka Cod-bixinta**:	waxa loola jeedaa kaadhka la siiyo cod-bixiyaha marka la diiwaan-geliyo.
7. **Kaadhka Aqoonsiga**:	waxaa loola jeedaa kaadhka aqoonsiga muwaaddinimo (teesarada)
8. **Komishanka** :	waxaa loola jeedaa komishanka doorashooyinka qaranka
9. **Wakiil Xisbi** ;	waxa loola jeedaa xubinta uu xisbi u soo magacaabo in uu wakiil uga noqdo goobaha diiwaan-gelinta codbixiyayaasha.
10. **Goob-joogayaal** :	waxa loola jeedaa kormeerayasha caalamiga iyo kuwa maxaliga ah ee hubinaya habsami u socodka hawlaha diiwaan-gelinta cod-bixiyayaasha.
11. **Dastuur** :	waxa loola jeedaa dastuurka qaranka Jamhuuriyadda Somaliland

Qodobka 2aad
Mabaadii'da Guud

Xeerkan waxaa lagu maamulayaa Diiwaan-gelinta codbixiyayaasha Qaranka Somaliland

Qodobka 3aad
Shaqada Komishanka Doorashooyinka Qaranka

Komishanka Doorashooyinka Qaranku isagoo la kaashanaaya Wasaaradda Arrimaha Gudaha waxaa uu dalka Somaliland ka dhaqan-gelinayaa hawsha diiwaan-gelinta cod-bixiyayaasha.

Qodobka 4aad
Diiwaanka Cod-Bixiyeyaasha Qaranka Somaliland

Xeerkani waxa uu aasaasay Diiwaanka cod-bixiyeyaasha Qaranka Somaliland, Diiwaankaasi oo lagu diiwaan-gelin doono dhammaan muwaaddin kasta oo xaq u leh in uu wax doorto ama la doorto, sida ku cad Dastuurka yo Xeerarka kale ee dalka. Diiwaanku waxa uu noqonayaa Dokumenti lagu kaydiyo Qalabka Kombiyuutarka iyo qoraal oo ka kooban dhammaan xogaha laga qoro muwaaddinka marka loo diiwaan-gelinaayo cod-bixiye ahaan.

Qodobka 5aad

Komishanka Doorashooyinka Qaranka ayaa xil ka saaran yahay habaynta, dhaqan-gelinta iyo daabacaadda diiwaanka codbixiyeyaasha. Diiwaanka guud waa in la dhigo xarunta Komishanka qaranka, waxaana maamuli doona Waax gaar ah oo uu madax ka yahay mas'uulka diiwaanka codbixiyeyaasha ee Qaranka,oo ay magacaabayaan komishanka qaranku, waxa kale oo jiraya diwaanka gobolka, degmada, iyo goobta.

Qodobka 6aad

Diiwaanku waa hanti ummadeed waxaanu u furan yahay dadweynaha. Xisbi kasta oo siyaasadeed waxa uu xaq u leeyahay in uu la socdo habaynta, dhaqan-gelinta, iyo daabacaadda Diiwaanka. Muwaaddin kasta waxa uu xaq u leeyahay in uu Xarunta uu yaallo Diiwaanku uu ka helo xog kasta oo uu u baahdo oo ku saabsan arrimaha Doorashooyinka.

Qodobka 7aad
Waajibaadka Muwaadinka Cod-bixiyaha ah.

1. Muwaaddin kasta oo reer Somaliland ah oo gaadhay da'da doorashada waxaa ku waajib ah in uu cod-bixiye iskaga diiwaan-geliyo xarumaha diiwaan-gelinta.
2. Qof kasta oo la diiwaan-geliyo waa in uu yeeshaa Lambar u gaar ah kaasoo aan mar labaad la gelin Karin diiwaanka.
3. Diiwaan-gelintu waa bilaash, muwaaddiniintana lagama qaadayo wax lacag ah.
4. Cod-bixiyaha waxaa ku waajib ah in uu shakhsi ahaan isu-diiwaangeliyo, balse qof ma wakiilan karo,lagumana qasbi karo.
5. Qofna codkiisa ma dhiiban karo haddii aanu magaciisu ku jirin diiwaanka oo aanu haysan Kaadhka diiwan-gelinta codbixiyaha oo sax ah.
6. Qofna magaciisa lagama saari karo Diiwaanka haddii aanu Komishanku isagoo cuskanaaya sabab sharciyeed aanu qaraar ka soo saarin in qofkaas laga saaro Diiwaanka.
7. Qofka magaciisa laga saaro diwaanka codbixiyayaasha hadii aanu ku qanacsaneyn ka saaristaa waxa uu xaq u leeyahay in u dacwad ka furto maxkamada degmada ee ay khusayso.
8. Cod-bixiyaha geeriyooda caddayntiisa sharciyeed waxaa samaynaaya waaxda dawlada hoose degmada.

Qodobka 8aad
Reebbanaan

Waxa reebban in shaqsiyaadka hoos ku xusan loo diwaan geliyo cod-bixiyayaal ahaan

1. Qofka aanu xuskiisu dhamayn (waalan)
2. Maxaabiista (xukuman ama eedaysan)

3. Ajnabiga dalka gudihiisa ku sugan
4. Qofka aan gaadhin da'da cod-bixinta

Qodobka 9aad
Shaqaalaha Diiwaan-Gelinta

1. Si loo dhaqan-geliyo Diiwaan-gelinta, Komishanku waa in uu shaqaaleeyaa shaqaale khibrad iyo xirfad u leh dhaqan-gelinta Diiwaan-gelinta, oo ay ka mid yihiin:

a) Mas'uulka Diiwaanka Qaranka oo mas'uul ka noqon doona maamulka Diiwaanka islamarkaana ah madaxa Waaxda Diiwaan-gelinta cod-bixiyeyaasha ee Xarunta Komishanka Doorashooyinka Qaranka;
b) Mas'uulka Diiwaanka ee Gobol kasta;
c) Mas'uuka Diiwaanka ee Degmo kasta. Haseyeeshee Degmooyinka ay ku nool yihiin dadweyne badani, Komishanku waxa uu xafiisyada Diiwaan-gelinta ee heer Degmo u magacaabi karaa in ka badan hal mas'uul, si hawsha doorashadu si habsami ah ay ugu dhaqangasho oo loo qabto;
d) Mas'uulka Diiwaanka ee goob kasta oo cod-bixineed.

2. Shaqaalaha loo qaadanaayo xafiisyada kala duwan ee Diiwaan-gelintu waa in ay noqdaan dad reer Somaliland ah oo ka madaxbannaan siyaasadda oo lagu soo xushay khibradda iyo aqoonta looga baahan yahay booska uu ka shaqaynaayo. Inta aan qofka la shaqaalayn ka hor, Komishanku isagoo ka duulaaya shuruudaha heer caalami (international criteria), waa in uu qeexo:

a) Shuruudaha iyo xirfadaha looga baahan yahay qofka loo qaadanaayo booska;
b) Habka loo raacayo xulashada Shaqaalaha; iyo
c) Waajibaadyada shaqo ee qof kasta (boos kasta) uu ku lahaanayo geeddi-socodka hawsha Diiwaan-gelinta. Booska Mas'uulka Diiwaanka heer Qaran waa mid joogto ah.

3. Qaabdhismeedka maamulka goobaha diiwaan gelinta waxaa loo raacayaa xeerka doorashooyinka qaranka.

CUTUBKA LABAAD
DIIWAAN-GELINTA CODBIXIYEYAASHA

Qodobka 10aad
Dhaqan-gelinta Diiwaan-gelinta

1. Komishanku waa in uu dhaqan-geliyaa diiwaan-gelinta cod-bixiyeyaasha ugu yaraan muddo lix bilood ah ka hor maalinta doorashada.
2. Diiwaan-gelintu waxa ay soconaysaa muddo aan ka yarayn hal bil kana badnayn saddex bilood.
3. Komishanku isagoo adeegsanaya dhammaan hababka warbaahinta kala duwan ee ka jira dalka, waa in uu daabaco islamarkaana baahiyo xilliga loo cayimay Diiwaan-gelinta iyo dhammaan wixii xog ah ee ay muwaaddiniintu u baahan yihiin in ay ogaadaan.
4. Komishanka waxaa ku waajib ah in uu baro islamarkaana ku wacyi geliyo muwaaddiniinta muhiimadda ay Diiwaan-gelintu leedahay.
5. Si arrintaa loo suurto-geliyana Komishanku waa in uu diyaariyaa barnaamij qayb ka ah geedi-socodka Diiwaan-gelinta oo loogu talo-galay in lagu baro laguna wacyi geliyo dadwaynaha in ay isu diyaariyaan doorashada.

6. Madaxweynaha ayaa ku dhawaaqaya xiliga la bilaabaayo diwaan-gelinta cod-bixiyayaasha, isaga oo ku soo saaraaya digreeto Madaxweyne ka dib marka uu helo soo jeedinta komishanka doorashooyinka qaranka muddo shan iyo toban maalmood gudahood.

Qodobka 11aad
Ansixinta Diiwaangalinta Cod-bixiyayaasha

Komishanka ayaa ansixinaaya Diiwaan-gelinta cod-bixiyeyaasha ee doorasho kasta. Hase ahaatee, Komishanku waa in uu furo diiwaangelinta cod-bixiyeyaasha muddo aan ka yarayn bil gudaheed, lix bilood ka hor xilliga doorasho kasta si loo diiwaan-geliyo cod-bixiyeyaasha cusub iyo wixii isbedel ku yimid cod-bixiyeyaashii hore loo diiwaan-geliyay, Isla markaa kaadhadhka cod-bixinta ee hore loo bixiyey waxay noqonayaan kuwo ansax ah

Qodobka 12aad
Goobta Diwaan-galinta

Isagoo ka duulaaya waayo-aragnimadii uu ka helay doorashooyinkii hore:-
1. komishanku waxa uu cayimayaa goob-doorashooyin, waxaanu dejinayaa nidaam lagu kala garto goob-doorashooyinka, iyadoo uu siinaayo goob-doorasho kasta tirsi lambar (code) oo gaar u ah goob kasta.
2.Cod-bixiyaha waxaa lagu Diiwaan-gelinayaa goob-doorashada uu jecel yahay in uu codkiisa ka dhiibto maalinta doorashada.
3. Goob-doorasho kasta waxaa laga samaynaya goob Diiwaan-gelineed, iyadoo uu muwaaddin kasta oo codkiisa bixinaya jecelna in uu halkaa ka codeeyo uu iska diiwaan-geliyo.

Qodobka 13aad
Doorka shaqo ee Wasaaradda

Doorka shaqo ee ay Wasaaradda Arrimaha Guduhu ku yeelanayso geeddi-socodka Diiwaan-gelinta cod-bixiyeyaashu waxa uu noqonayaa iyadoo la raacaayo sida ku xusan Qodobka 4aad ee Dastuurka iyo Xeerka Jinsiyadda ee tirsigiisu yahay 22/2002; sidaas darteed, Wasaaraddu waa in ay kala caddayso muwaaddinnimada shakhsiyaadka raba in ay isu diiwaan-geliyaan cod-bixinta doorashada. Hawsha shaqo ee Wasaaradda ee ah in ay xaqiijiso muwaaddin-nimada muwaaddiniinta waa in ay Wasaaraadu qabataa ka hor inta aan diiwaan-gelinta la bilaabin balse hawsha diiwaan-gelintuna ay socoto.

Qodobka 14aad
Wakiillada Asxaabta Qaranka (Goob-joogayaal)

Xisbi kasta oo siyaasadeed waxa uu magacaabayaa wakiil uu u soo dirsado goob kasta oo diiwaan-gelineed. Wakiilada Xisbiyadu waxa ay hubinayaan in geeddi-socodka diiwaan-gelintu uu waafaqsan yahay sharciga, iyo in aanay dhicin wax kala takoorid ahi, iyo in aan muwaaddin looga reebin diiwaan-gelinta si sharci-darro ah, iyo in ay xaqiijiyaan in nidaamka loo raacay geeddi-socodka diiwaan-gelintu uu yahay mid sax ah. Wakiillada Xisbiyadu way diiwaangelin karaan wixii cabasho ah ee arrimahaas ku saabsan.

Qodobka 15aad
Nidaamka Diiwaangelinta cod-bixiyayaasha

Maalin kasta inta aan la furin goobta lagu diiwaan-gelinaayo Codbixiyeyaasha waxaa waajib ku ah :-

1. Mas'uuliyiinta Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Komishanka Doorashooyinka Qaranka iyo Wakiillada Xisbiyadu waa in ay is xaadiriyaan islamarkaana ay saxeexaan qalabka diiwaan-gelinta iyagoo diiwaan-gelinaaya lambarka tixraaca Foomka Diiwaan-gelinta ee ay maalintaa ku shaqaynayaan.

2. Marka ay shaqada dhammeeyaanna waa in sidaas si la mid ah ay magacyadooda ugu saxeexaan iyagoo sheegaaya tirada muwaaddiniinta ay diiwaan-geliyeen maalintaa; inay diiwaan-geliyaan dhacdooyinkii ay la kulmeen, gaar ahaan haddii ay jiraan foomam xumaaday ama si qaldan loo daabacay; inay qoraan tirsiga lambarka foomamka aan la isticmaalin.

3. Wakiillada Xisbiyadu, ka hor inta aanay saxeexin, waxa ay xaq u leeyihiin inay dhiibtaan wixii talo ah ama cabasho ah ee la xidhiidha diiwaan-gelinta maalintaas.

4. Labada Dokumenti ee la saxeexay waa in nuqullo ka mid ah la siiyo Mas'uulka ka socda Wasaradda Arrimaha Gudaha iyo Wakiillada Xisbiyada ee goobtaas jooga.

5. Haddii mid ama in ka badan oo wakiillada Xisbiyada ka mid ahi ay diidaan in ay saxeexaan dokumentiga, mas'uulka ka socda Komishanka Doorashooyinku waa in uu arrintaas diiwaan-geliyo. Si kastaba ha ahaatee, ka baaqsashada uu wakiil ka mid ah Xisbiyadu ka baaqdo in uu saxeexo dokumentiga waxba ma yeelayso (uma dhimayso) hawsha Diiwaan-geinta.

Qodobka 16aad
Bilowga hawsha Diiwaan-galinta

Hawsha ugu horaysa ee diiwaangalintu waxa ay noqonaysaa:-

1. Marka uu mas'uulka Wasaaradda Arrimaha Guduhu uu foomka rasmiga ah Wasaaradda Arrimaha Gudaha uu geliyo magaca, sinjiga, taariikhda dhalashada (maalinta, bisha iyo sannadka), goobta dhalashada, inuu yahay xaaslay iyo in kale, iyo magaca waalidka ee isdiiwaangeliyaha.

2. Qofka isdiiwaan-gelinayaa waa inuu ku dhaartaa in warbixinta uu siiyay masuulku tahay mid run ah, isla markaana uu yahay muwaadin Somaliland ah.

3. Waa inuu muwwaadinku suulkiisa bidix dhigo/saro ama saxeexo Foomka.

4. Haddii aanuu wax saxeexi garanayn waa in arrintaa loo diiwaan-geliyo.

5. Ugu danbayn waa inuu mas'uulku saxeexo oo shaanbadeeyo Foomka.

6. Cod-bixiyaha siiya diiwan-geliyaha xog been-abuur ahi waxa uu mutaysan doonaa Ciqaab, sida uu dhigaayo Xeerka Ciqaabtu.

Qodobka 17aad
Hab socodka hawsha Diiwaan-gelinta

1. Foomka muwaadinimada ee asalka ah waxa lagu reebayaa masuulka Wasaaradda, nuqulkana waxa isla markiiba loo gudbinayaa masuulka ka socda Komishanka Doorashooyinka Qaranka si uu usii wado hawsha diiwaan-galinta muwaadinka cod bixiyaha ah.

2. Diiwaan-galinta codbixiyuhu rasmi ma aha haddii aan la tixraacin Foomka muwaadinnimada ee uu saxeexay isla markaana shaaambadeeyay mas'uulka Wasaaraddu.

Qodobka 18aad

Marka uu mas'uulka Komishanka Doorashooyinka Qaranku helo nuqulka caddaynaya muwaadinnimada cod-bixiyaha waxa uu qabanayaa hawlahan soo socda:

1) Mas'uulku waa inuu waydiiyo cod-bixiyaha in ay rasmi yihiin xogaha la geliyay foomka muwaadinnimada.
2) Mas'uulku waa inuu xogta sare ku xusan geliyo Foomka diiwaan-gelinta cod-bixiyaha, isla markaana uu u akhriyo cod-bixiyaha.
3) Cod-bixiyuhu waa inuu suulka bidix dhigo ama saxeexo Foomka diiwaan-gelinta codbixiyaha iyo kaadhka codbixinta,
4) Cod-bixiyaha waa in la sawiraa isla markaana la siiyaa kaadhka cod-bixinta.
5) Cod-bixiyuhu waxa uu qaadanayaa kaadhka codbixinta, iyadoo ay joogaan mas'uulka iyo wakiillada Xisbiyada Siyaasaddu.
6) Cod-bixiyuhu waa inuu saxeexaa inuu qaatay kaadhka cod-bixinta.

Qodobka 19aad

Haddii uu cod-bixiyuhu sheego in aanuu ku qanacsanayn xogaha lagu buuxiyay (la geliyay) Foomka muwaadinnimada, mas'uulka Komishanka Doorashada Qaranku waxa uu nuqulkaasi ku celinayaa mas'uulka wasaaradda si uu u saxo.

Qodobka 20aad

Haddii cod-bixiyuhu aanu saxeexi karahayn Foomka Diiwaan-gelinta, waxa uu ku saxeexayaa Suulka oo uu saarayaa. Haddii uu cod-bixiyuhu naafo yahay oo aanu adeegsan karahayn suulka bidix , waxa uu adeegsanayaa suulka gacanta midigta, waase in sababta lagu qoro diiwaanka. Haddii uu codbixiyuhu naafo dhammaystiran yahay waa in arrintaa lagu sheego Foomka Diiwaan-gelinta.

Qodobka 21aad
Sixitaanka da'da

Haddii uu muwaadinku yahay mid aan gaadhin da'da doorashada xiliga diiwaan-galinta, balse uu gaadhayo da'da doorashada wakhtiga doorashada, qofkaasi waa la diiwaan-gelinayaa kaadhka cod bixintana waa la siinayaa.

Qodobka 22aad
Habka xafidaada qalabka Diiwaan-gelinta

1. Marka ay dhammaato hawl-maalmeedka shaqo ee diiwaangalintu, dhammaan Foomamka diiwaangelinta iyo Foomamka muwaadinnimada iyo qalabka kale ee loo isticmaalay diiwaangelinta waxa lagu celinayaa oo la dhigayaa si looga qaado maalinta shaqo ee xigta xafiiska diiwaangalinta ee Degmada. Haddii sidaas la yeeli waayo, Mas'uulka Diiwaangelinta Degmada waxa xil ka saaran yahay in sida ugu dhakhsaha badan uu u wargeliyo Booliiska

islamarkaano uu faro in mas'uulka qaladkaasi ku kacay la soo qabto loona keeno mas'uulka Degmada; Haddii uu qaladku yahay mid ku yimi dhayalsi ama si niyad xumo ah, mas'uulka Degmadu waxa uu islamarkaaba shaqada ka eryayaa masuulka ku kacay falkaasi ama waxaa lagu ciqaabayaa Xeerka Ciqaabta iyadoo loo eegaayo xaaladda iyo hadba culayska fal-dambiyeedkaasi uu leeyahay.

2. Meelaha ay jirto gaadiid xumo, dokumentiga waxuu ku dhaxayaa diiwaangaliyaha goobta oo u gudbin doona diiwaangaliyaha Degmada hal mar todobaadkiiba maalinta khamiista. Haseyeeshee mas'uulka diiwaaangeliyaha ah waxa uu xil ka saaranyahay qorista iyo xafidaada diiwaanka hawl maal- meedka diiwaan-gelinta oo dhan sida ku qeexan **Qodobka 15aad** ee Xeerkan. Komishanka ayaa go'aaminaya goobdoorashooyinka uu qodobkani saamaynayo, <u>iyagoo la tashaday xusbiyada qaranka</u>

3. Hawlmaalmeedka goobta diiwaangelinta waxaa la bilaabayaa 6:00 subaxnimo,waxaanay dhammaanaysaa 6:00 galabnimo,haddii dib u dhac ku yimaado saacada furitaanka ee goobta waa in lagu caddeeyo war bixinta sababta keentay dib u dhacaas,haddii dib udhacu aanu garawshiiyo lahayn waa in masuulka diiwaangelinta ee degmadu talaabo ka qaadaa,sidaasina uu war bixinta uu ku guddbiyaa.

Haddii la gaadho 6:00 galabnimo oo ay joogaan dad aan la diiwaan gelin,waxaa loo raacayaa xeerka doorashooyinka,waxaana la diiwaan gelinayaa dad kaas ilaa in ta ay ka dhammaanayaan dadka markaas joogaa.

Qodobka 23aad
Waajibaadka Mas'uuliyiinta Diiwaan-gelinta

1. Masuulka diiwaangalinta ee heer Degmo wuxuu habaynayaa oo uu haynayaa gelinayaana warbixinada diiwaangelinta qabsoontay todobaad walba Foomka uu siin doono Komishanku, wuxuuna u gudbinayaa mas'uulka heer Gobol xog faahfaahsan oo ku saabsan sida ay diiwaangalintu uga qabsoontay todobaadkii tagay Degmadiisa.

Mas'uulka heer Gobolna ka dib markuu soo ururiyo warbixinta degmooyinka gobolka wuxuu u gudbinaya warbixin dhamaystiran komishanka qaranka.

2. Komishanka waxa waajib ku ah inuu todobaad kasta ku daabaco Wargaysyada Qaranka kana baahiyo Idaacadaha iyo Telefeeshinka tirada muwaadiniinta is diiwaangelisay iyo inuu sidoo kale qaado talaabooyin uu dadka ku wacyi –gelinayo si ay suurtogal ugu noqoto in ay isdiiwaan- geliyaan tirada ugu badan ee suurto galka ahi.

Komishanku wuxuu bixinayaa dhammaan Foomamka loo baahdo oo dhan. Warbixintuna waa inay lahaato saxeexa masuulka soo diray.

Qodobka 24aad
Hab qaraalka magacyada

Magaca cod-bixiyaha waa in lagu qoro xuruuf la isla wada sar-gooyey; waana in aanay kala duwanaanin xuruufta iyo qoraalka ay Wasaarada Arrimaha Gudaha iyo masuuliyiinta Komishanku u adeegsanayaan diiwaangalinta.

Qodobka 25aad
Muranka da'da cod-bixiyaha

Haddii mas'uulka Wasaaradda ama Komishanku aanay hubin ama uu mugdi kaga jiro da'da muwaadinka inay gaadhay da'dii doorashada, waxa la waydiinayaa oo la qaadanayaa da'da uu sheego Caaqilka muwaadinkaasi.ama masuul kale oo la dhaariyo in uu garanaayo.

CUTUBKA SADDEXAAD

LIISKA COD-BIXIYEYAASHA

Qodobka 26aad
Soo saarista liisaska

Komishanka Doorashooyinka Qaranku, isagoo ku salaynaya liiska magacyada diiwanka ku jira, waa in uu soo saaro liisaska kala duwan ee codbixiyayaasha ee lagama maarmaanka u ah qabsoomidda Doorashada. Si uu u noqdo liis cod-bixineed oo rasmi ah **(official**). Liis kastaa waa inuu yeeshaa shaambadda Komishanka iyo saxeexa xubin ka mid ah Komishanka Doorashooyinka Qaranka.

Qodobka 27aad
Daabacaada iyo soo bandhigada liisaska

1. Shanbilood ka hor maalinta doorashada, waa in la gaadhsiiyo mas'uuliyiinta diiwaan-gelinta goobaha diiwaan-gelineed, lana bilaabo diiwaangelinta iyada oo koobaysa magaca cod-bixiyaha iyo waxyaabaha kale ee looga baahan yahay.
2. Liisku waa inuu ku daabacanyahay waraaqaha rasmiga ah ee Komishanka waana inuu leeyahay shaambadda xafiiska.
3. muddada Diiwaan-gelinta haddii ay dhamaato, ayse goobta ay ku sugan yihiin dad aan is diiwaan-gelin oo doonaya in ay is Diiwaan-geliyaan waa in diiwaan-gelintu socata ilaa dadka joogaa dhamaadaan.

Qodobka 28aad
Saxitaanka Xogaha khaldama

1. Cod-bixiyaha ku arka wax ka qaldan liiska diiwaangelinta oo isaga ku saabsan, waa inuu u sheego mas'uulka diiwaangalinta kuna qoro qaladka saxeexana foomka loogu talo galay arintan. Mas'uulkanina waa inuu sida ugu dhakhsaha badan u sameeyo sixitaan, warbixinna u gudbiyo mas'uulka diiwaanka heer qaran isagoo u sii marinaya mas'uullada heer Degmo iyo Gobol.
2. Cod-bixiyaha beddela deegaankiisa intii la diiwaangeliyay kadib, ee jecel inuu ka codeeyo goob doorash kale, waa inuu ugu tago mas'uulka diiwaanka Degmada inta aanay dhammaan muddada labada toddobaad ah ee ku xusan **Qodobka 27aad** ee Xeerkan isagoo tusaya mas'uulka kaadhkiisa cod-bixinta una sheegaya goob- doorashada kale ee uu jecelyahay inuu ka codeeyo. Mas'uulka diiwaangelinta Degmaduna waa inuu bedddelka goob-doorashada ku qoro Foomka loogu talo galay una gudbiyo mas'uulka diiwaangelinta Qaranka.
3. Marka ay dhammaato muddada loogu talo galay beddelka iyo sixitaanku, mas'uulka diiwaangalinta Qaranku wuxuu xog faahfaahsan ka diyaarinayaa dhammaan wixii is-beddelay, wuxuuna xogtan u gudbinayaa Komishanka si loo ansixiyo loona ogolaado in isbeddeladan la geliyo Diiwaanka.

Qodobka 29aad
Soosaarista liisaska kama dambaysta ah

Marka la diiwaangeliyo dhammaan wixii isbeddel ah, waxaa la diyaarinayaa lana gelinayaa Kombiyuutarka liiska kama dambaysta ah oo noqonaaya liiska uu Komishanku amri doono in laga daabaco dhammaan liisaska loo baahan yahay sida ay jidaynayaan Xeerarka Doorashooyinku iyo hadba sidii kale ee uu Komishanku u arko in ay lagama maarmaan u tahay habsami-u-socodka doorashada. Markay hawshani dhamaato, Komishanku wuxuu siinayaa hal nuqul liiskii oo ah elektroonik **(electronic format)** wasaaradd Arimaha Gudaha, xisbiyada siyaasiga ah. Liiskaas oo habaysan heer degmo iyo goob codbixineed waxa ka koobnaanayaa magacyada codbixiyeyaasha oo dhan oo hurmaysan sida xuruuf magacyada u kla horeeyaan **(alphepetical order)** iyo lambarka u gaarka ah ee mid waliba leeyahay.

CUTUBKA AFRAAD
KAADHKA COD-BIXINTA

Qodobka 30aad
Qaybinta kaadhadhka Cod-bixinta

Komishanku waa inuu siiyo kaadhka cod-bixinta muwaadin kasta oo isdiiwaangaliyay. Si uu muwaaddinku u adeegsado xaqa doorashada waxa lagama maarmaan ah inuu muwaaddinku tago goobaha codbixinta isagoo sita kaadhka codbixinta.

Qodobka 31aad
Xogta kaadhka Cod-bixinta

Kaadhka cod-bixinta waa in ay ku qornaadaan:

1) Magaca codbixiyaha oo la mid ah ka ku qoran liiska diiwaan-gelinta;
2) Sawirka codbixiyaha/sitaha;
3) Saxeexa codbixiyaha/sitaha;
4) Suulka codbixiyaha/sitaha;
5) Goob doorashada uu ka codaynayo;
6) Lambarka tixraaca diiwaangalinta codbixiyaha.

Qodobka 32aad
Nooca kaadhka Cod-bixinta

Kaadhka cod-bixintu waa inuu ka samaysanyahay shay aan si fudud u duugoobayn ama dhammaanayn oo aan la foojari-garayn karahayn. Kaadhka cod bixintu wuu nasakhmayaa lana ogolaanmaayo in lagu codeeyo haddii uu kaadhku tirtiran yahay ama ay qaybi ka maqantahay oo aan la akhriyi karahayn.

Qodobka 33aad
Reebanaanta halka kaadh wax ka badan

Muwaadinna looma oggola inuu qaato ama haysto hal kaadh cod bixin wax ka badan. haddii lagu helo si khiyaamo ama been abuur ah ama lagu siiyo cod bixiye, ama haysashada hal kaadh in ka badan waxay noqonaysaa been abuur lagula kacay dokumenti Dawladeed. Qofkasta (**hawlwadeenada iyo cod-bixiyayaasha**) oo falka noocan ah ku kacaana waxa uu mudan yahay oo lagu ciqaabi doonaa sida uu tilmaamaayo Xeerka Ciqaabtu. Hay'ad kasta oo awood u lehna waxa uu xil ka saaran yahay inay talaabo sharci ka qaado qofka falkan oo kale ku kaca. Qof kasta oo siiya war qaldan mas'uulka diiwaan-gelinaya, waxa uu mutaysanayaa in lagu Ciqaab mariyo sida uu tilmaamayo Xeerka Ciqaabtu. Waxaa ciqaabtaas oo kale yeelanaya masuulka wasaarada arrimaha guddaha ee bixiya foomka muwaadinnimada,siiyana qof aan muwaadin ahayn.

Qodobka 34aad
Lumista kaadhka Cod-bixinta

Qof kasta oo uu ka lumo ama ka xumaado Kaadhka codbixintu, waxa uu waydiisan karaa Komishanka ama wakiilladiisa heer Degmo ama Gobol in la siiyo mid cusub. Marka sidaas laga soo codsado,lana caddeeyo sababta lumista, Komishanku waa in uu siiyaa Kaadh codbixineed oo cusub, si looga taxadiro in la foojari-gareeyo Kaadhkana waa in la tir-tiraa ka hore

Qodobka 35aad
Wax ka badalka kaadhka Cod-bixinta

Iyadoo lagu xisaabtamaayo horumarka tiknoolajiyadeed ee casriga ah ee saamayn kara aqoonsiga shakhsiga, islamarkaana aanu Komishanka dabrahayn muuqaalka Kaadhka aqoonsigu uu yeelanaayo ee uu Xeerkani waajibiyay, ayaa komishanka Doorashooyinka Qaranku waxa u awood u leeyahay in uu wax ka beddelo Kaadhka aqoonsiga ama uu nooc cusub soo saaro, isagoo la tashanaaya Wasaaradda Arrimaha Gudaha iyo Xisbiyada Siyaasadda. Si Kasta ha ahaatee , Komoshanku wuxuu hubinayaa in aalada/qalabka tiknoolajiga ee la isticmaalay ay tahay ta ugu haboon ee aan madmadow lahayn **(transparent)** sugaysana amaanka **(security)** diiwaanka marka loo eego karaanka iyo xaalada dalku ku jiro.

CUTUBKA SHANAAD
QODOBBO KALA-DUWAN

Qodobka 36aad
Guddiga farsamo ee hawlaha Diiwaan-gelinta

Si Xeerkan loo dhaqan-geliyo islamarkaana loona diyaariyo arrimaha farsamo ee hawlaha diiwaangelinta, isku-duwid loogu sameeyo hawlaha uu Xeerkani waajibinaayo,

1. waxaa komishanku magacaabayaa Guddi Farsamo oo ka kooban:
- (a) Laba xubnood oo Komishanka Doorashooyinka Heer Qaran ah;
- (b) Laba Wasaaradda Arrimaha Gudaha ah;
- (c) Saddex Xubnood oo ka kala socda Xisbiyada Siyaasadda

2. Xilka guddigan farsamo wuxuu noqonayaa diyaarinta iyo dhammaystirka dhammaan hawlaha farsamo ee xeerkani waajibinaayo.

3. Guddida Farsamada waxaa la hawl-gelinayaa isla marka la ansixiyo Xeerkan waxaanay shaqadoodu dhammaanaysaa marka hawsha diiwaan-gelinta la dhammays tiro. Hase yeeshee

markasta oo ay Diiwaangelini jirto Guddida dib ayaa loo abuurayaa. Guddida waxaa Guddoominaya mid ka mid ah labada Xubnood ee ka socda Komishanka Doorashooyinka.

Qodobka 37aad

Arrimaha nabadgalyada hawlaha Diiwaan-gelinta

Komishanka doorashooyinka qaranku hawlaha diiwaangelinta xagga nabad gelyada waxay ka kaashanayaan,haddii loo baahdo,ciidanka booliska qaranka,iyaga oo u maraaya Wasaaradda Arrimaha Guddaha.

Qodobka 38aad

Goob-joogayaasha

Goobjoogayaasha ama kormeerayaasha caalamiga iyo kuwa maxaliga ah ee hubinaya habsami usocodka hawlaha diwaan-gelinta cod-bixiyayaasha, waxaa oggolaanaaya komishanka doorashooyinka qaranka isagoo xagga ammaanka kala kaashanaaya Wasaarada Arrimaha Guddaha.

Qodobka 39aad

Waajibaadka Hay'addaha sharci fulinta

Madaxda Dawlada, Hay'addaha sharci fulinta, Komishanka Doorashooyinka Qaranka iyo Xisbiyada siyaasiga ahba waxaa xil ka saraan yahay ku dhaqanka iyo meel-marinta Xeerkan

Qodobka 40aad

Ciqaab

Qofkasta oo jabiya ama ku xad gudba qodob ama qodobo xeerkan ka mid ah waxaa lagu ciqaab marinayaa si waafaqsan xeerka ciqaabta guud ee dalka.

Qodobka 41aad

Nasakhaad

Xeerkani waxaa uu nasakhayaa ama burinayaa dhamaan xeerarka ama qodobada xeer oo ka hor imanaaya xeerkan.

Qodobka 42aad

Dhaqangalka

Xeerkani waxaa uu dhaqangalayaa marka ay ansixiyaan Goleyaasha xeer-dejintu (Wakiilada iyo Guurtida) ee uu madaxweynuhu saxeexo.

ALLAA MAHAD LEH